

Comentariul operei literare Amintiri din copilarie de Ion Creanga

Amintirile..., primul roman al copilăriei din literatura noastră, are ca punct de plecare elemente din biografia autorului. Cartea evoca vârsta inocentei, dar și procesul complex al formării umane. Proiectată în spațiul unui sat moldovenesc de la jumătatea secolului trecut, copilăria relevă atât dominantele vârstei cât și specificul mediului ambiant. Iată de ce Amintiri din copilărie reprezintă și o evocare a satului românesc.

Asemenea lui Mark Twain, Ion Creanga privește perioada minunată a copilăriei nu numai cu ochii omului matur, dar și cu ochii "copilului universal" (G. Calinescu). Ca și contemporanul său american (pastrand proporțiile convenite), Creanga, pentru care Ozana este un fel de Mississippi, este un om matur, genial, care a rămas totuși copil, firea lui contemplativă ajutându-l să se reîntoarcă în trecut, fără ca peste praful acestui trecut să plutească lirismul.

În Amintiri din copilărie este relevată evoluția tânărului de la primii ani de școală până la despartirea lui de satul natal pentru a se duce la școală din Falticeni, întâmplările din viață să sunt "evenimente de cunoaștere", fiindcă simbolizează încheierea unei etape (copilăria) și începutul alteleia (drumul spre maturitate). Facând referire la această trecere, Jean Boutiere observă: "Creanga scrie cartea retrairii unei vârste cu sentimentul reîntoarcerii acasă dintr-un exil neînduplecat".

Din punct de vedere compozițional, această creație literară este alcătuită din patru părți cu o vagă legătură cronologică între ele, dar unite prin leitmotivul dorului de sat.

Deși nu a intenționat realizarea unei monografii, scriitorul Amintirilor a creat o lume a satului românesc, care la Creanga este mitic, atemporal, utopic. Din partea întâi aflăm că Humuleștii era un "sat mare, răzăsesc", cu gospodari vestiți.

Aici situația în spațiu și în timp este bine determinată: "pe vremea aceea". Folosirea verbelor la prezent și imperfect creează impresia duratei. În cea de-a doua parte, familia se află ca nucleu al societății. Predomina o atmosferă de calm și armonie; casele sunt indetulate, iar copiii și copilele megiesilor "erau de-a pururi în petrecere cu noi". Se continuă și în partea a treia prezentarea satului așezat la răscruce de drumuri: spre Cetatea de scaun a Moldovei, spre Mănăstirea Agapia și Mănăstirea Varatec, precum și spre Cetatea Neamțului. Partea a patra, în care Nica este obligat să parasească locurile natale, este străbătută de un puternic fior nostalgic sugerat de imaginea Cetății Neamțului care se oglindește, "cu mahnire" în apele Ozanei.

Se evocă universul țărănesc de la munte, cu felul de a munci și de a se înveseli. Ocupațiile fixe ale oamenilor, care sunt negustori, tăietori de lemne, postavari, se desfășoară într-o economie închisă. Oamenii se duc la târg să-și vândă produsele și cu această ocazie Creanga introduce în operă terminologia monetară: bani, lei, husasi, sorcoveti, iar meșteșugurile aflate în plină dezvoltare

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

implica enumerarea uneltelor utilizate la diferite munci: "carute", "taraboante", "coveti".

In sat, in afara de preot si invatator mai sunt si "doftori". Cantecele si jocurile de sarbatori creeaza culoarea locala, iar valoarea documentara a Amintirilor este completata prin prezentarea unor conceptii de viata ale eroilor, care sunt convinsi ca trebuie sa se ridice "deasupra nevoilor", cum spune mos Vasile. Astfel, taranii se straduiesc sa isi gaseasca un rost in afara satului: plecatul la ses, la padure, negustoria, carausia, dar si invatatura de carte. Gandindu-se la avantajele materiale, tatal lui Trasnea se hotaraste sa isi faca fiul preot.

In acest univers pitoresc apar o multime de personaje, marea majoritate fiind caracterizate succint: Smarandita este o "zgatie de fata", badita Vasile este "harnic si rusinos ca o fata mare", dascalul lordache "clampanea de batran si avea darul suptului", Nica a lui Costache era "inaintat la invatatura pana la genunchiul broastei", iar Trasnea era "buch'er de frunte si tamp in felul lui".

Alte personaje amintesc de eroii din povesti; astfel, Mogorogea este un certaret asemenea lui Gerila, iar Oslo-banu se aseamana cu Flamanzila.

Insa cel mai bine conturati sunt Nica - simbolul copilului care paseste pe drumul spinos al vietii - si parintii acestuia: tatal, stefan a Petrei, om harnic, gospodar, dar care dispretuieste invatatura de carte: "Daca toata lumea ar invata carte, n-ar mai avea cine sa ne traga ciubotele"; Sma-randa, mama lui Nica, isi arata dragostea fata de copii nu prin sentimentalisme, ci' printr-un devotament desavarsit. Tenacitatea si superioritatea ei sunt foarte bine relevate in discutiile cu stefan a Petrei, atunci cand vrea sa il convinga ca Nica trebuie sa isi continue scoala: "Sarmane, omule. Daca nu stii boaba de carte, cum ai sa ma intelegi?".

Dar farmecul Amintirilor din copilarie nu consta numai in evocarea copilariei, ci mai ales in modul cum este evocata, Creanga detinand la cel mai inalt grad arta povestirii.

Cele mai importante caracteristici ale artei narative sunt dinamismul anecdotei, rapiditatea cu care se desfasoara intamplarile si tehnica orala a spunerii. Autorul, aflat intr-o permanenta verva, se adreseaza adesea interlocutorilor sai, fictivi, in mod direct ("si dupa cum am cinstea sa va spun", "mi-aduc aminte ca acum"), iar alteori apeleaza la digresiuni sau explicatii ("insa ce-mi pasa mie? Mai bine sa ne cautam de ale noastre" sau "si sa nu-mi uit cuvantul").

Ca si in povesti, in Amintiri e evidenta placerea de a glumi, umorul avand aici menirea de a potentia motivele durerii.

Pentru a obtine efecte comice, Creanga dispune de o serie intreaga de mijloace cu ajutorul carora exagereaza, caricaturizeaza si se autoironizeaza.

Umorel se degaja cu maritimie din exprimarea mucalita: "si sa nu credeti ca nu mi-am tinut cuvantul, de joi pana mai de-apoi... si nu ca ma laud, ca lauda-i fata: prin somn nu ceream de

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

mancare; daca ma sculam, nu asteptam sa-mi dea altii".

O alta caracterizare isi face autorul tot in capitolul al doilea: "Ia, am fost si eu in lumea asta (...), o bucata de huma insufletita din Humulesti, care nici frumos pana la douazeci de ani, nici cuminte pana la treizeci si nici bogat pana la patruzeci nu m-am facut. Dar si sarac asa ca in anul acesta, ca in anul trecut si ca de cand simt, niciodata n-am fost".

Hazul mai este starnit prin expresii onomatopeice, interjectii, verbe imitative: "pupaza zbrrr! pe-o dugheana", "si eu hat! de sumanul mosneagului", "si incep a horai", prin expresii populare si vorbe de duh: "Vorba ceea: un nebun arunca o piatra-n balta si zece cuminti n-o pot scoate", "golatarea-nconjura, iar foamea da d-a dreptul".

Unele cuvinte capata forme neasteptate sau fac parte din combinatii surprinzatoare: mos Chiorpec i se adreseaza lui Nica, spunand: "He! he! Bine ai venit, nepurcele!"; raposatul preot Buliga este pomenit cu un "Dumnezeu sa-l iepure"; cand se asaza pe pat, lui Oslobanu ii cad toate cate "furluase de pe unde a fost", iar boala lui Nica este o "cinstita de holera".

Memorabile sunt portretele ironice, de exemplu, acela al fetei Irinucai: era "balcaza si lalaie, de-ti era frica sa innoptezi cu dansa in casa".

Ilaritatea este produsa si prin prezentarea unor oameni si scene hazlii; prin autopersiflare: la scoala se adunaseră "baieti doriti de invatatura printre care eram si eu, cel mai bun la harjoana si slavit de lenes"; scena in care dascalii "dondaneau ca nebunii", invatand gramatica lui Macarascu; prin numele si porecelele unor personaje: Torca-laul, Trasnea, Ciucalau, Buliga.

Nota de originalitate a Amintirilor din copilarie este conferita atat prin umorul tonifiant pe care il degaja, cat si prin limbajul de factura populara turnat in tiparele prelucrării artistice. Astfel, la Creanga predomina cuvintele specifice limbii vorbite, unele avand forme fonetice moldovenesti, regionalisme, in timp ce neologismele lipsesc aproape cu desavarsire. Creanga nu este un povestitor indiferent, distant, si de aici afectivitatea acestui limbaj, obtinuta prin utilizarea interjectiilor, a exclamatiilor, a dativului etic: "de-acestia-mi esti", "mi te-am captusit".

Opera scriitorului este lipsita de metafore, dupa cum observa Garabet Ibraileanu. Exista insa putini tropi, in special comparatii, dar, de fapt, si acestea sunt figuri de stil generalizate: "plangea ca o mireasa", "nu-i era a invata carte cum nu-i e cainelui a linge sare".

O alta particularitate a stilului este oralitatea, care rezulta din abundenta onomatopeelor, a interjectiilor, a verbelor imitative, a versurilor populare si a frazelor rimate ("Hai fiecare pe la casa cui ne are ca mai bine-i pare"). De asemenea, impresia de oralitate este creata si de numeroasele expresii populare, de proverbe si zicatori ("vorba ceea", "hat bine!" si "pace buna"), ziceri tipice ("de voie de nevoie", "toate ca toate"), interogatii si exclamatii ("grozav s-a oparit!", "ori mai stii pacatul!", "ce-i de facut?").

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari

<http://referatenoi.ro>

Orala este si sintaxa frazei, deoarece scriitorul lasa cuvintele sa curga nu dupa o ordine a scrisului, ci dupa cea a vorbirii ("cat pe ce sa puie mana pe mine; si eu fuga si ea fuga, si eu fuga si ea fuga pana ce dam canepa toata palanca la pamant"). In legatura cu oralitatea frazei, Vladimir Streinu afirma: "Cu ochii pe carte, auzim o voce apropiata...".

Asadar, opera lui Creanga este rodul muncii si talentului unui om dotat, superior, prin care "poporul intreg a devenit artist individual". (Tudor Vianu)